

Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel
عدالة المركز القانوني لحقوق الأقليات العربية في إسرائيل
עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

10 בינואר 2006

לכבוד

עו"ד שי ניצן

המשנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים)

פרקליטות המדינה

רחוב סלאח אל-דין 29

ירושלים

שלום רב,

הנדון: נקיטת הליכים פליליים בגין הרס בתים נרחב ברצועת עזה במהלך מבצע "קשת בענן" במאי

2004

סימוכין: מכתביי מ- 17.10.2005, 5.12.2005

מכתבך מיום 26.12.2005

בהמשך להתכתבות שבסימוכין, הריני לפנות אלייך בנושא שבנדון כדלקמן:

1. בין הימים 17.5.2004 – 24.5.2004 הצבא ביצע את המבצע שנקרא "קשת בענן" תחת פיקודו, בין השאר, של תא"ל שמואל זכאי. במהלך מבצע זה נהרסו בתים רבים, בקנה מידה נרחב ביותר, של תושבים פלסטינים המתגוררים בדרום רצועת עזה.

2. העיתונאי שלומי אלדר ראה את ביצועי הצבא במסגרת המבצע האמור. הוא ציין אודותיו את

הדברים הבאים בספרו **עזה כמוות**:

"בכל מהלך המבצע שהיתי בשכונות שלאורך ציר פילדלפי. ראיתי אנשים נמלטים מבתיים רגע לפני שהגיעו הדחפורים. ה-די-9 המאיים, כמו מפלצת אדירה ורעבה, נסע וגרף שורות שורות של בתים בכפותיו. נשים וגברים רצו כאחוזי אמוק. ביד אחת החזיקו תינוק או ילד קטן שלא עמד בקצב המנוסה, וביד האחרת נשאו תיק שארזו במהירות לפני שברחו מאימת הדחפור. ליד אחת השוחות שנחפרו עמדה משפחה – אבא, אמא וכנראה גם סבא וסבתא – וקראו לילד שפיגר מאחור לחצות את השוחה. הילד פחד. הוא טמן את ראשו מאחורי תלולית עפר וסירב לעבור."

ראו שלומי אלדר **עזה כמוות** (ישראל, הוצ' למשכל: 2005), 257.

3. אי החוקיות ליוותה את הרס הבתים הנרחב במהלך מבצע "קשת בענן". זאת ניתן ללמוד לא רק מהיקף ההרס, כפי שנראה להלן במסגרת תיעוד ארגונים בינלאומיים, אלא גם מדברי קצינים וחיילים שהשתתפו במבצע ואף ביצעו חלק מההרס. כך, למשל, דיווח עיתו הארץ ביום 24.1.2005 כי:

"מעדויותיהם של שני קצינים בשיחה עם "הארץ", שהשתתפו בכמה מבצעים ברצועה - ביניהם "קשת בענן" - עולה תמונה מדאיגה של הפעלת כוח בלתי מרוסן...

לא פעם המדיניות, הרחבה והגורפת ממילא, מקבלת פרשנות אף יותר אגרסיבית בשטח...שני הקצינים, שהשתתפו בכמה מהמבצעים, אמרו ל"הארץ" כי ניכרה בהם - בעיקר ברפיח - "אווירה של הרס בלתי מרוסן, בלתי מפקח". לדבריהם, "ברפיח, התחושה היתה שזו נקמה על כך שנהרגו לנו 13 אנשים. אחד הקצינים באוגדה אמר את זה במפורש, בסיכום המבצע: 'כל הכבוד. הוכחתם שצה"ל יודע להיות צבא אכזרי'".

"כשהגענו לשטח, היתה שם מהומה גדולה. קיבלנו גזרה ממפקד פלוגה, שאמר לנו: תבחרו אילו בתים אתם רוצים להוריד ואני אשלח דחפור להרוס אותם. הנימוק המבצעי היה שיפור שדה הראייה. כיוון שהתפקיד שלנו הוא למנוע חדירת חמושים לשטחנו, הרס הבתים יקשה על החמושים להתקרב בלי שנראה אותם". ההחלטות, אומרים הקצינים, התקבלו בידי הדרגים הזוטרים בשטח, בלא התערבות מלמעלה. "החלטנו על דעת עצמנו. איש מעלינו לא ביקש דיווח. להיפך, מלמעלה לחצו להרוס עוד בתים, 'להוריד' עוד חמושים". בסופו של דבר הרסו הקצינים, על-פי עדותם, כמה בתים, על הריהוט והציוד שבהם ועוד כמה עשרות דונם של חממות. איך וידאו שאין בהם תושבים? "הדחפור נתן מכה. הסתכלנו במשקפת ולא ראינו אף אחד יוצא - אז אישרנו לו להמשיך".

עדותם של שני הקצינים מדגישה עד כמה צה"ל כבר אינו יכול להסתפק בהסברים הישנים בדבר "חריגים", בכל פעם שנחשפים מעשים קשים בשטחים. לעתים היו ה"חריגים" תוצאה של מדיניות, שגם אם לא נאמרה במפורש, כך הובנה בדרגי השטח."

רצ"ב עמוס הראל "קצינים: צה"ל מפעיל כוח לא מרוסן בהרס בתים" הארץ 24.1.2005 כנספח למכתב זה שסימנו פ/1.

4. ביום 15.3.2005 דווח פעם נוספת על אי החוקיות הכרוכה בפעולות הצבא להרוס בתי ברצועת עזה, לרבות במסגרת מבצע "קשת בענן" במאי 2004:

"הרס הבתים אירע במבצע "חצר המלך" שערכה החטיבה המרחבית הדרומית של צה"ל ברצועה, בסוף אוקטובר אשתקד. התוכנית המקורית למבצע, שאושרה בפקוד הדרום, התירה הרס של שני בתים, השייכים למשפחות של פעילי טרור מוכרים. אולם, בסופו של דבר נהרסו כ- 25 בתים, חלקם מיושבים וחלקם שלדי בתים בלא גגות.

צה"ל רואה בפרשת "חצר המלך" מקרה חריג ומבודד. אולם קצינים רבים ששירתו ברצועה, בכירים וזוטרים, טוענים שהיא אינה כה חריגה וכי בכל שאלת הרס הבתים שרר חוסר סדר רב. כמה קצינים העידו כי בחלק מהמבצעים – כמו מבצע "קשת בענן" ברפיח במאי אשתקד, היתה אווירה של "הרס בלתי מרוסן ובלתי מפוקח", שלא פעם הודרכה על ידי תחושת נקמה."

רצ"ב עמוס הראל "מסקנות הקצין הבודק: אוגדת עזה הרסה 25 בתים ברפיח בלא אישור מפיקוד דרום" **הארץ** 15.3.2005 כנספח למכתב זה שסימנו פ/2.

5. בדו"ח של הדווח המיוחד מטעם הוועדה לזכויות אדם של האו"ם מיום 12.8.2004, פרופסור ג'ון דוגארד, יש פירוט לגבי פעולות הריסת הבתים באופן נרחב שנקט בהם הצבא. פרופסור דוגארד ביקר בעצמו באזור הריסות הבתים, בעיקר באזור רפח בעקבות הפעילות של הצבא במסגרת מבצע "קשת בענן" במהלך מאי 2004. בימי הפעילות של הצבא לפי מבצע זה נהרסו 167 מבנים ו/או גרמו להם נזק בלתי הפיך על ידי הצבא. בתים אלו אכלסו 379 משפחות, שהם 2066 פרטים. פרופסור דוגארד ביקר ברפח תקופה קצרה לאחר מבצע "קשת בענן". בדו"ח שלו הוא ציין, בין השאר, כי:

"The Special Rapporteur visited Block "O", the Brazil Quarter and the Tel EsSultan neighbourhood of Rafah in the wake of Operation Rainbow carried out by the IDF in May 2004 and met with families that had been rendered homeless in the exercise. In Operation Rainbow, 43 persons were killed, including 8 who were killed in a peaceful demonstration on 19 May. From 18 to 24 May, a total of 167 buildings were destroyed or rendered uninhabitable. These buildings housed 379 families (2,066 individuals)... "The Special Rapporteur is mindful of article 53 of the Fourth Geneva Convention which provides that any destruction by the occupying Power of personal property is prohibited except when such destruction is rendered absolutely necessary by military operations and that failure to comply with this prohibition constitutes a grave breach in terms of article 147 of the Fourth Geneva Convention requiring prosecution of the offenders. The time has come for the international community to identify those responsible for this savage destruction of property and to take the necessary legal action against them."

רצ"ב דו"ח הדווח המיוחד מטעם האו"ם פרופסור דוגארד כנספח למכתב זה שסימנו פ/3.

6. ביום 18.10.2004 פרסם ארגון זכויות האדם הבינלאומי **Human Rights Watch** דו"ח מקיף מטעמו בעניין מדיניות הריסת הבתים שמבצע הצבא, בעיקר ברצועת עזה, שכותרתו "Razing Rafah: Mass Home Demolitions in the Gaza Strip". בדו"ח מקיף זה מגיע

ארגון HRW למסקנה כי ההרס שבוצע, בין השאר במסגרת מבצע "קשת בענן", הינו נרחב ביותר שלא ניתן להצדיקו באמצעות טענת קיומו של צורך צבאי מוחלט:

"In investigating the events of May 2004 and other demolitions, Human Rights Watch documented systematic violations of international humanitarian law and gross human rights abuses by the Israeli military. During the major May incursions of May 18-24, the IDF destroyed houses, roads, and large fields extensively without evidence that the destruction was in response to absolute military needs, including in areas of Rafah far from the border.

In areas of Rafah further from the border, where incursions were not expected, most of the residents were inside their homes as armored Caterpillar D9 bulldozers crashed through the walls. Bulldozers allowed residents to flee but proceeded with the destruction before they could remove their belongings. In some cases away from the border, like the Rafah zoo, the destruction took place after the IDF had secured the area, in a manner that was time consuming, deliberate, and comprehensive, rather than in the heat of battle."

רצ"ב דו"ח ארגון HRW "Razing Rafah: Mass Home Demolitions in the Gaza Strip" מיום 18.10.2004 כנספח למכתב זה שסימנו פ/4.

7. אין ספק, אפוא, כי לאור הרס הבתים הנרחב במהלך מבצע "קשת בענן" במאי 2004 ברצועת עזה, התקיימה הפרה בוטה למשפט הבינלאומי המחייב את הצבא גם בעת פעילותו במהלך המבצע האמור. מדובר בהפרה בוטה וממשית להוראות המשפט הבינלאומי הקובעות את החובה לא לפגוע באנשים ומבנים אזרחיים, החובה להזהיר בטרם פעולה פוגענית ומסוכנת מטעם הצבא התוקף, והחובה לא לנקוט במדיניות שאינה אלא ענישה קולקטיבית. לפיכך, מדובר, בין היתר, בהפרת הוראות המשפט הבינלאומי שלהלן:

א. סעיפים 27, 53, ו-147 לאמנת ג'נבה הרביעית משנת 1949.

ב. סעיפים 23(g), 25, ו-50 לתקנות האג משנת 1907.

ג. סעיפים 51, 52, ו-57 לפרוטוקול הראשון לאמנות ג'נבה משנת 1977.

8. מדובר גם, בין השאר, בהפרה ברורה וגלויה לאיסור על גרימת היזק בזדון המעוגן בסעיף 452 לחוק העונשין, תשל"ז – 1977.

9. על יסוד כל האמור לעיל, אם כן, אבקש לדעת האם בכוונת היועץ המשפטי לממשלה ו/או הפרקליט הצבאי הראשי לנקוט בהליכים פליליים ו/או אחרים נגד תא"ל (מיל') שמואל זכאי,

ו/או נגד מי מהאחראים מקרב הצבא לפעולות הבלתי חוקיות של הרס בתים נרחב ברצועת
עזה במסגרת מבצע "קשת בענן" במאי 2004.

אודה לתגובתך בהקדם.

בכבוד רב,

מרואן דלאל, עו"ד

העתק:
הפרקליט הצבאי הראשי